

ایرانیان مهاجر و مطبوعات فارسی زبان در ژاپن

○ مهدی جعفری خانقاه

چاپ و انتشار نشریه، یکی از مواردی است که در حوزه فعالیت‌های فرهنگی ایرانیان مقیم ژاپن صورت می‌گیرد.

پیش از بررسی نشریات فارسی زبان که در ژاپن به چاپ می‌رسد باید به علل و انگیزه انتشار این نشریات در ژاپن اشاره کرد اهدافی را که این نشریات پی می‌گیرند، عبارتند از:

- ۱- پیوند جامعه ایرانی مقیم ژاپن با فرهنگ و تمدن ایران.
- ۲- گسترش زبان فارسی.
- ۳- انعکاس مشکلات و معضلات ایرانیان مقیم ژاپن.
- ۴- آشنایی با فرهنگ کشور میزبان.
- ۵- کسب اخبار از وطن.
- ۶- پل ارتباطی با دولتمردان ژاپن.
- ۷- آشنایی با مراکز فرهنگی - تجاری ایرانیان.
- ۸- انتقال فرهنگ ایرانی به کشور میزبان و ...

معرفی نشریات فارسی زبان چاپ ژاپن:

۱- مجله پارس

این نشریه با زمینه فرهنگی، اجتماعی و خبری در سال ۱۳۷۶ به مدیر مسئولی نصرالله معصومی و سردبیری محمد یاسین به صورت ماهنامه در شهر توکیو و با جلد رنگی زیر نظر شورای نویسندگان: پروفیسور ماکوتو هاچی اوشی، محمدرضا اردلان و دکتر پرویز صالحی منتشر می‌شود.

مدیر روابط عمومی نشریه، حبیب الله عبدالعالی معرفی شده است. در بیست و سومین شماره مجله، دکتر مرتضی معصومی و ابوالفضل معصومی به عضویت شورای نویسندگان مجله پارس درآمد و علیرضا شیخی، عهده‌دار امور آگهی‌ها گردیده است.

و این امر باعث جذب نیروی کار خارجی شد. اگرچه افزایش جمعیت کارگران ایرانی در ژاپن برای اقتصاد این کشور مفید بوده، اما ناهنجاری‌ها و مشکلات زیادی را برای دولت ژاپن به همراه داشته است.

تعداد دانشجویان ایرانی مقیم ژاپن در سال ۱۹۹۵ م، ۱۲۰ نفر گزارش شد که از این تعداد، ۶۵ نفر در مقاطع تحصیلی فوق لیسانس و دکترا مشغول به تحصیل بوده‌اند.

ذکر این نکته ضروری است که نباید به تمامی ایرانیان مقیم ژاپن و حتی ایرانیان سراسر دنیا، که در پیش از ۵۰ کشور جهان به صورت پراکنده زندگی می‌کنند و عمدتاً در حوزه اروپا و آمریکا گردهم آمده‌اند؛ با دیده منفی نگریست، چرا که بسیاری از ایرانیان در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و ... قابلیت‌ها و موفقیت‌های چشمگیری، از خود نشان داده‌اند.

مهاجرت ایرانیان به ژاپن در دو مقطع تاریخی قبل و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران صورت گرفته است.

دوران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی:

ایرانیانی که پیش از انقلاب اسلامی به ژاپن مهاجرت کرده بودند غالباً متشکل از بازرگانان، دانشجویان، کارآموزان، کارکنان مجتمع پتروشیمی ایران و ژاپن و کارکنان سفارت و خانواده‌های آنان بودند که به کار و تحصیل اشتغال داشتند.

دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی:

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، روابط کشورهای حوزه اروپا و آمریکا به دلایل متفاوت سیاسی با ایران به سردی گرائید و ایرانیانی که خواستار خروج از کشور بودند، به راحتی نمی‌توانستند به کشورهای اروپایی و آمریکایی مهاجرت نمایند.

در این میان تنها کشور صنعتی که تا سال ۱۹۹۲ م «توافقتنامه لنو روادید» را حفظ کرد کشور ژاپن بود. یکی از دلایل مهم افزایش و حضور ایرانیان - به خصوص طبقه کارگر و کم درآمد جامعه - در ژاپن همین موضوع بوده است.

از این رو تعداد ایرانیان مقیم ژاپن سال ۱۹۸۸ م به بعد، از مرز پنج هزار نفر گذشت و به مرز ۴۵ هزار نفر رسید.

طبق بررسی‌های انجام شده توسط سفارت جمهوری اسلامی ایران در توکیو، اکثر ایرانیان جویای کار در ژاپن قبل از خروج از ایران شاغل بوده و سطح تحصیلات‌شان تا حد دیپلم بوده است. سن این عده بین ۲۰ تا ۳۰ سال گزارش شده است.

اقتصاد ژاپن، در دهه ۱۹۸۰ م سیر نزولی یافت

مجله پارس که به سه زبان فارسی، ژاپنی و انگلیسی به چاپ می‌رسد، ابتدا با تیراژ ۳۵۰۰ نسخه آغاز به کار کرده طی دو ماه تیراژ آن به ۵۰۰۰ نسخه و در ماه هشتم به مرز ۱۲۵۰۰ رسید. به گفته مدیر مسؤول آن، این مجله به هیچ گروه و دسته سیاسی وابسته نبوده ولی از همکاری اصناف مختلف و افراد حقیقی و حقوقی بهره می‌گیرد. مراکز دریافت‌کننده ماهنامه پارس عبارتند از:

دانشگاه‌ها و مؤسسات علمی - فرهنگی، شهرداری‌ها، کتابخانه‌ها، فروشگاه‌های ایرانی و خارجی مقیم و کلیه مؤسسات و انجمن‌های اسلامی - فرهنگی مستقر در خاورمیانه، اروپا و آمریکا.

شورای نویسندگان این مجله در مورد چاپ مقالات فرهنگی، اجتماعی و هنری از نقطه نظرات سفارت جمهوری اسلامی، مراکز علمی و فرهنگی و ایرانیان بهره می‌جوید.

این مجله در قطع ۲۹/۷x۲۱ سانتی‌متر با اشتراک ۳ ماهه ۹۰۰۰۰ ری، ۶ ماهه ۱۸۰۰۰۰ ری، ۹ ماهه ۲۷۰۰۰۰ ری و یکساله ۳۶۰۰۰۰ ری به چاپ می‌رسد. شماره ۲۰ تا ۲۲ مجله در ۶۴ صفحه و شماره ۲۳ در ۶۱ صفحه منتشر شده است. این مجله به آموزش زبان ژاپنی برای ایرانیان اهتمام ورزیده، و از چاپ آگهی‌های تبلیغاتی نیز استفاده می‌کند.

۲- نشریه پژوهش و توسعه:

مجله پژوهش و توسعه در سال ۱۳۶۵ توسط سفارت جمهوری اسلامی ایران در توکیو به صورت ماهنامه و به زبان فارسی شروع به انتشار کرد.

این مجله حاوی مطالب و مسایل علمی، تخصصی و اقتصادی بوده و در قطع ۲۵/۷x۱۷/۵ سانتی‌متر به چاپ می‌رسید. مجله پژوهش و توسعه، توسط بخش اقتصادی سفارت و جمعی از علاقه‌مندان و پژوهشگران ایرانی انتشار می‌یابد. دست‌اندرکاران نشریه آقای فرشیچی و دکتر داودی بودند که آقای عبدالرحیم گواهی - سفیر ایران در ژاپن - در هفتمین شماره از نشریه، از تلاش این دو تن تشکر کرده است. مطالب شماره ۶ از مجله پژوهش و توسعه عبارتند از:

توسعه و عامل انسانی، مطالعه در مورد ذخیره طولیل‌المدت انرژی خورشیدی زیر زمین و سیستم هیأت پمپ، نگاهی کوتاه به آموزش و پرورش در ژاپن ...

شماره ۶ نشریه در ۵۹ صفحه، شماره ۷ در ۷۲ صفحه و شماره ۱۰ و ۱۱ در ۱۱۲ صفحه به چاپ رسیده است.

۳- پل ابریشم:

پل ابریشم، عنوان دیگری از نشریات فارسی زبان چاپ توکیو است که در سال ۱۳۷۴ به جرگه مطبوعات فارسی زبان خارج از کشور پیوست. ترتیب انتشار آن دو هفته نامه و مطالب آن فرهنگی - اجتماعی است.

صاحب امتیاز و مدیر مسؤولی این نشریه، آقای حسنعلی نریمانی است. اعضای کادر داخلی مجله عبارتند از:

مدیر روابط عمومی: نادر قاسمی، سردبیر: سعید سفیری، صفحه‌بند: رضا صادق‌زاده، حمیدابوالحسنی، حروفچین: مؤسسه خدمات تایپ کامپیوتری فراز دانش.

این نشریه در قطع ۲۹/۶x۲۱ سانتی‌متر با کیفیت نسبتاً خوبی منتشر می‌شود. درج اخبار و آگهی در این شماره (۳۸) از نشریه، حجم قابل توجهی از مطالب نشریه را تشکیل می‌دهد.

حق اشتراک تعیین شده برای دریافت نشریه به مدت ۳ ماهه (شش شماره) ۲۰۰۰۰ ری می‌باشد. شماره ۳۸ نشریه در ۳۲ صفحه، شماره ۵۴ در ۳۷ صفحه و شماره ۵۶ آن پس از چند ماه تأخیر در مرداد ۱۳۷۸ ش که پنجمین سال انتشار نشریه به شمار می‌رفت، در ۳۲ صفحه به چاپ رسید.

۴- روشنایی:

نشریه فارسی زبان روشنایی، با ترتیب انتشار دو هفته نامه در سال ۱۳۷۴ در شهر توکیو آغاز به کار کرد. این نشریه در قطع ۲۹/۷x۲۱ سانتی‌متر به صورت رنگی و با کیفیت فنی مطلوب منتشر می‌شود.

شماره ۲۲ نشریه در ۸۴ صفحه به انضمام ویژه‌نامه نوروزی منتشر شده و به مسائل فرهنگی، اجتماعی و خبری توجه نشان داده است. شرکت تولیدی بازرگانی کاسپین با مسؤولیت

محدود، صاحب امتیازی نشریه را بر عهده‌دارد و به ترتیب حمید ذنوبی به عنوان مدیر مسؤول و سردبیر، وحید ذنوبی به عنوان دبیر اجرایی، احمد حسینی به عنوان دبیر شورای نویسندگان معرفی شده‌اند.

در این شماره از نشریه شورای نویسندگان را افراد ذیل تشکیل داده‌اند:

مرضیه صادق‌زاده، افسانه ذنوبی و مریم ساجدی.

شهرک مهران پیک آسیا، با مسؤولیت محدود عهده‌دار طراحی و کامپیوتر گرافیک نشریه بوده و افراد ذیل نیز در امر چاپ و وسائل مربوط به لیتوگرافی نشریه را یاری داده‌اند:

طراح کامپیوتری: فرید ملکی، حروفچین کامپیوتری: آزاده امین - جوادجعفری، لیتوگرافی جلد: فریاد گویا و چاپ جلد: دلارنگ.

مجله روشنایی در این شماره به همکاری مهندس ابوالقاسم گلباف، محمدحیدری و دیگران اشاره کرده است. تک شماره، نشریه، ۳۰۰ ری می‌باشد.

حق اشتراک برای داخل ژاپن به احتساب هزینه پست برای ۱۲ شماره ۷۱۰۰ ری، برای آمریکا، اروپا و خاورمیانه با هزینه پست برای ۱۲ شماره ۹۸۰۰ ری در نظر گرفته شده است.

منابع:

- مباحث کشورها و سازمان‌های بین‌المللی ۲۵/ چاپ دوم ۱۳۷۵، ناشر: وزارت امور خارجه، صص ۲۱۷-۲۱۹.
- مطبوعات فارسی زبان در قاره آسیا و منطقه قفقاز (۱۳۸۰-۱۹۹۹ م) / تهیه و تدوین: مهدی جعفری خانقاه، ناشر: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، بهار ۱۳۸۰.
- مجله پارس، چاپ توکیو، شماره ۲۰، بهار ۱۳۷۸.
- مجله پارس، چاپ توکیو، شماره ۲۱، اردیبهشت ۱۳۷۸.
- مجله پارس، چاپ توکیو، شماره ۲۲، تیر ۱۳۷۸.
- مجله پارس، چاپ توکیو، شماره ۲۳، مرداد ۱۳۷۸.
- مجله پژوهش و توسعه، چاپ توکیو، شماره ۶، بهمن ۱۳۶۵.
- مجله پژوهش و توسعه، چاپ توکیو، شماره ۷، اسفند ۱۳۶۵.
- مجله پژوهش و توسعه، چاپ توکیو، شماره ۱۰، ۱۱، خرداد و تیر ۱۳۶۶.
- مجله پل ابریشم، چاپ توکیو، سال دوم، شماره ۹، تیر ۱۳۷۶.
- مجله پل ابریشم، چاپ توکیو، شماره ۵۴، ۲۶ بهمن ۱۳۷۷.
- مجله پل ابریشم، چاپ توکیو، سال پنجم، شماره ۵۶، مرداد ۱۳۷۸.
- مجله روشنایی، چاپ توکیو، شماره ۲۲، نیمه اول فروردین ۱۳۷۵.